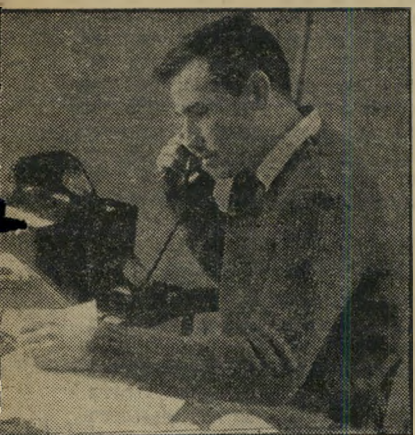

לחץ האשה

הוא שגרם למשהילה ויצמן (26) לקום יום אחד ולעזוב את צורת החיים הנרית לו גם לאחר שעזב, כאידיאלית מכל צורות החיים האחרות שהכיר בעבר.

סיכויים טובים

בעיר נראו לאחד הקיבוצניקים הקיצוניים, ניסים יענקלה סנדורוב (26). "הייתי מאלה שתמיד היו בעד שיויון מוחלט, אך פתאום הרגשתי שיש בעיר יותר אפשרויות."

הגעתי למסקנה לי לחיות בעיר לא אוכל אף פעם. הפשרה שהגעתי אליה יחד עם רינה אשתי היתה להתמסר לחקלאות במקום קרוב לעיר. קיבלנו קצת כסף מן ההורים, לוינו את היתר, וקינינו משק ברמת-הדר. עכשיו, כשגוללה לנו מירב, אנו נזכרים עד כמה נוח בקיבוץ הענין של גידול וחינוך ילדים. פה רינה נאלצה לצאת לעבוד במשק שלנו זמן קצר מאד אחרי הלידה. בקיבוץ היא היתה נחה לפחות כמה שבועות. עד שהמשק יתבסס אני עובד בבית-החרושת לעורות השניר לאבי בפתח-תקוה, אך הרי כחנה היא בסופו של דבר שאתמסר כליל לעבודה כאן במשק.

לראשונים היו סיבות לעזיבה. אלה שבאו אחריהם, כבר לא היו צריכים סיבות. היתה להם דוגמה.

גרעין חדש

שנתיים לאחר העזיבה כבר הורגש מחסור בגונן עצמה. ההיסטוריה של הקיבוץ, ששרבו להשלים המשימה לידים עובדות, החלו להיכנס לתלות האיווה, לתבוע השלמה לעצמם בני גרעין מעניית, שהורכבו מבוגרי בית הספר החקלאי עיינות ובוגרי מנסיה בחיפה, נחלצו שנה לאחר מכן לעזרת ה' קיבוץ הנעזב. עזיבתם של המצטרפים היתה מהירה יותר. מיד לאחר שהשתחררו מהצבא חזרו רוב החיפאים לבתיהם. תלמידות עיינות היססו, אך גם הן עלו לבסוף על הדרך הנעוצה. שדות גונן הירוקים זעקו שוב לידים עובדות.

כשגרעין נגנב של התנועה המאוחדת, ש' שהה בגונן חודשיים כתגבורת למשק הספר, ביקש להשלים את הקיבוץ, התגלתה אולת-היד של הגופים העומדים מאחורי ישובי

שור. כך עשה פעמיים. כשחזר, הציצה ה' אספה להוריד אותו לדרגת מועמד. ליותר מזה לא חיכה. כתגובה על העלבון, קם ונל את חפציו המעטים ואת החברה שהביא מתל-אביב, חזר לבית הוריו. כיום מתגורר הזוג הנשוי בארצות-הברית, שם לומד הבעל הנרס'ת-מכונות.

לעלווה ויצמן (25), הגרה כיום ברמת-גן, סיבה שגרתית ורגילה לעזיבתה את המשק ומעברה לעיר. אותה סיבה עלולה להישמע בכל קיבוץ ולאו דווקא צעיר, אולם שם תחשוב האשה פעמיים לפני שתחליט לשנות בגללה את צורת חייה. לא כן כאשר ה' הורים, הגרים בעיר, ממש מצפים להחלטה כזאת מבניהם. "הייתי אקונומית", מספרת עליוה, "ואני קצת עצבנית, במיוחד לתפ' קיד כזה שבו צריכים להיות אישים לכל מה שאומרים החברה עליך. בשביל להיות אקונומית צריך אופי מיוחד, אני לקחתי את כל הדברים ללב. היה נחרך הקקאו וה' חברים לא היו שבע-ידן — הייתי מקבלת מצב-דורח לשבוע. לא יכולתי לסבול תלונות. משהלה, בעלי, רצה להשאר, אבל במשך הזמן השפיעתי עליו עד שהוא הסכים. באנו העירה. אני הייתי או בחודש הרביעי ל' היריוני ולא יכולתי לעזור בעבודה, כי איש לא רצה לקבל אותי במצב כזה. בעלי מצא עבודה פקדונית ועכשיו הוא עובד בהג' הלח-החשבונוה באיחוד הקבוצות והקיבוצים ומרצה מאד מעבודתו. אני עצמי למדתי, תוננה, ועכשיו אני מורה לתוננה בבית-ספר ממלכתי ליד תל-אביב. שנינו נשארו קרובים לענינים. הוא מטפל במשקים ש' תופים במסגרת עבודתו באיחוד ואני שוב אקונומית. אלא שקובע כמוכן ההבדל הקטן הזה.

"לפני כשלוש שנים באו אלינו מהמשק וסיפרו שהחליטו לעשות מבצע להחזרת הווגות הנשואים בחזרה לקיבוץ. הזמינו אר' תנו לבוא לפורים ולהשתכנע. נסענו לגונן וכולם התלבשו עלינו כהוגן, כמעט שהח' לטנו לחזור. הדבר היחיד שעייב אותנו וזה גם מה שאמרנו לחברים בגונן, היה שאין לנו בטחון שאותם חברים המנסים לשכנע אותנו לחזור, אמנם ישארו במקום לאורך ימים."

חוסר חברה הוא סיבה אחרת לעזיבה. במשרדו שבבית האיחוד סיפר משהילה ויצ' מן: "אני אישית הייתי חוזר אפילו היום, לו היה מתארגן גרעין כמו זה שהיה לנו אז. אך אנשי גונן של היום זה לא זה. מסתובב כאן, למשל, בזמירות האיחוד, המזכיר של גונן. אני אפילו לא מכיר אותו, כי הוא מהחדשים." שלוש וארבע שנים לאחר שעזבו את הקיבוץ מתגעגעים רבים מן העוזבים אל אורה החיים החופשי בחיק הטבע. אלא שהטענה האחרונה החוזרת ונש' מעת במי כולם: לא יודעים כבר מי הם האנשים שנשארו שם עד היום.

דוגמא חיה לעוזבים

לפני שנים אחדות כבש יענקלה סנדורוב את כותרות העיתונים. יחד עם שני חברים אלקנה קידר ויובל פפיש, סיירו לחרמון, נשבו, הוחזקו מספר חודשים בכלא הלבנוני. כיום יענקלה הוא אחד הבודדים שעזבו את גונן אך נשארו בכל זאת צמור דים לאדמה. "אני הייתי מהקיבוצניקים ה' שרופים ביותר", מודה סנדורוב בביתו הכפרי שברמת-הדר בשרון. "צעקתי תמיד שצריך שחיון גמור. כשהיו חברים מעלים לפעמים הצעות להקל קצת את הרצועה ולאפשר להכניס לחדרים כלים ומצרכים פרטיים, הייתי אני ראשון המתנגדים. לקחתי את העסק במלוא הרצינות. כשמישהו מהחברים היה עוזב לא היתה חשובה לי הסיבה, הייתי נעשה ממש ברוגז אתו ומנתק את כל היחסים. למדתי בגימנסיה רחביה בירושלים והגעתי כמו כל החברים שלי לגונן ונע' שיתי למרכז גן הירק. היתה לי שם סמכות מלאה והייתי מרצה בהחלט.

"קנה-המידה היחיד להערכה של אדם בקי' בוך הוא היחס מצד החברים. כשהצלחתי ב' עבודתי בגן-הירק, היו החברה מהללים אותי ושמים בשמחתי בכל פעם שרק היו רואים אותי. בעיר קנה-המידה הוא הכסף בלבד. כשמישהו מצליח בעיר, הוא אינו משתף כלל את שכניו ומכריו בשמחתו. "הכל היה טוב ויפה עד שפתאום הת' לחתי לחשוב שבעיר אוכל להגיע להרבה יותר מאשר במשק. לו לא הייתי עוזב לפני כשנה וחצי, הייתי מקבל את התפקיד של מרכז המשק. זה המכסימום שיכולתי להגיע אליו."

לחשבי שבעיר לא אהיה מוגבל בהת' קדמות וברכישת כל הדברים שארצה. הרי לטתי לעזוב. אך מיד כשבאתי העירה, קי' בלתי ממש בחילה מהאווירה ששררה בעיר.

החדש של הבנים. החרמון לבן-הפיסגה ו' ביצות החולה המכסיפות, היו מסגרת מבי' טיחה לשוב העתיד. "כאן נקים את ביתנו", במגילת ההתיישבות. סיכם את המאורע יושב-ראש המועצה האזורית בגליל העליון: "אדמת הגליל היא אדמת-בזון. כל מי שתוקע בה רגל, לא יר' כל להוציאנה."

התג הסתיים. החלו ימי המעשה האפורים. עמם החל אף זרם העזיבות. אדמת הגליל לא היתה דביקה דיה, כדי להתמודד עם אורות הכרך.

מקט מדי סבלנות

כל התנהג' ללא זעזועים מיוחדים עד ליום השחרור של הבנות. עם השחרור החלה העזיבה. ראשונים עזבו כל אלה ש' מעולם גם לא חשבו ברצינות על צורת חיים כזה, ואשר במקום זה או אחר בארץ המתינו להם בזרועות סתוחות הורים ש' מצבם הכלכלי היה מצוין. היו שביקשו ל' המשיך בלימודים באוניברסיטה או בטכניון, ולא נראה להם שיוכלו לעשות זאת במסגרת המשק, בכל אופן לא בשנים הראשונות. אחרים סתם הלכו הביתה. "העבודה ה' זאת היא לא בשבילנו", טענו. "בצבא זה משהו אחר, אבל אחרי שגומרים, הולכים הביתה."

הסבירה השבוע לכתב העולם הזה זיוה וינברג (25), בת רופא תל-אביבי מצליח, שעזבה את גונן מיד עם השחרור: "הייתי בתנועת הצופים עשר שנים וכשהגיע ה' זמן ללכת לצבא, ברור שבחרתי ללכת יחד עם החברים שלי. הלכנו לנח"ל והגענו לגונן. מעולם לא התלהבתי מצורת החיים הקיבוצית ולא עלה בדעתי שאשאר במקום. במשך שנתיים הייתי אחראית על מחסן ה' בגדים ומכחינה חברתית היה המצב מצוין. אבל זה לא היה בשבילי. במקום הכרתי את יורם שגם הוא חשב בדיוק כמוני. כא' שר השתחררתי מיהרתי לחזור הביתה. יורם עזב גם הוא-כשסיים את השירות ונישאנו. כיום גר הזוג בביתו המפואר של אביו של יורם, מנהל בנק תל-אביב. השבוע

ה' מאבק לא היה קל. איש מלבדם לא היה מוכן לתת יד למעשה הנוער. הם היו נאלצים להלחם בכל הגורמים — אולם הם ניצחו: עשרות חברי גרעין ט' של הצופים עלו לאדמות גורייבה, למרגלות הרי הבשן, למרות התנגדותם הנמרצת של הגופים המיישבים. קבוצ גונן הפך לעובדה קיימת.

התוכנית היתה שונה. איחוד הקבוצות והקיבוצים, אליו השתייך הגרעין הצעיר, הועד לאותם חיילי הנח"ל תפקיד פרוזאי יותר: השלמת הקיבוץ תל-קציר, שנפגע מי' עזיבות מייסדיו, נותר ללא כוח-אדם מסי' פיק. כדי להכשיר עצמם לתפקיד זה, נשלחו בוגרי הגמנסיות מתל-אביב, רמת-גן וירד' שלשים, לכפר בלום. קיבוץ חתיק בגליל ה' עליון, שם הכירו הצעירים לראשונה את אדמות הספר, אשר עתידות היו להפוך ל' ביתם.

כשסיימו את הכשרתם בכפר בלום, נתבעו הצעירים למלא את חובתם. הם סרבו. לדע' הם עמדה השלמת תל-קציר במקום פחות במעלה מיישוב הספר הנטוש. הם בחרו ל' הקים קיבוץ עצמאי על הגבול הסורי בצפון. היה להם גם שם ליישוב: גונן.

מאבקם של בני גונן לעצמאות מצא לו ביטוי בבטאון הגרעין, בדרך. כתב ויאל ("וילק") אורן: "דם פרושו — מסירות, נבונות, הקרבה וחוש צדק מפותח... כמר' בן שנוכל לבצע את שאיפותינו ביתר הצלחה במקום חדש, (מקום) שם נוכל לקבוע את איפיונו, ולא במקום אשר דפוסי חיו הוד' פסו, או הולכים ומודפסים."

אורות דביקים מבין

ק' חודש לפני חג העליה לקרקע, חי' רה גונן לחיק האיחוד. חברי הקיבוץ הצעיר, שנותרו מבין אנשי הגרעין, פנו למרכז האיחוד בבקשה לקבלם למסגרתו. הבקשה חוללה סערה בגוף ההתיישבות ה' גדול ביותר במדינה. בישיבת מרכז האיחוד, שהתקיימה באפריל 1953 בחיפה, טענו רבים מנציגי הישובים הצעירים כי קבלת בני גונן הממרים לאיחוד, תפתח מחר דרך

רק אחת מהן עוד נשארה במשק

(שולה עזר, מימין למעלה) מתוך קבוצת הבנות המחיימות שבתמונה. התצלום נעשה לכבוד הילד הראשון שנולד במשק — ענת, בתם של אלכס ולאה. חברי גונן ראו בה את לפתיחת תקופה חדשה בחיי הקר' בוך הצעיר. הילדים, כך קיוו החברים, יקשרו את האנשים למקום.

עמד יורם בפני סיום לימודיו בפקולטה לחקלאות. הקשר עם האדמה נשאר. סוג נוסף של עוזבים היו אלה שלא הצליחו למצוא לעצמם בני או בנות זוג, בין החברים המעטים במקום. גם הם לא המתינו הרבה לאחר השחרור, חזרו העירה, מקום שם המבחר גדול יותר והמחזור מת' חלף בהתמדה.

אחרים התאכזבו. אליהו רושגולד (26), היה אחד מהמבוססים בגרעין. את חרדי העליה הראשונים עשה מחוץ למקום בתפ' קדים שונים. כאשר סיים את תפקידיו בעיר וחזר לקיבוץ לא יכול היה להסתגל. הוא ביקש חופשה, לא קיבל ויצא בלי אי'

לאי-משמעת כללית. תמכו בקבלת אנשי גונן למסגרת האיחוד זקני התנועה. הסביר אחד מחברי אפיקים: "בגונן ישנה קבוצת אנשים אשר רוצה בנאמנות ובהתלהבות להאחז במקום. חובתנו לסייע לרצון כן זה."

חג העליה נחוג ברבע-עם. מאות אורחים באו לעזר את קומץ האנשים שעזבו מאחרי' ויהם בית נאה וחמים בעיר, התלפפו הש' תלמידות שובות-לב בחוף-לארץ וקריאטור' מהירות בארץ, בעמידה אפורה על משמר הספר. אפילו הורי המתיישבים הצעירים, שעשו כל אשר בידם להניא את בניהם מ'השגיון החלושי, נשתכנעו למראה ביתם